

CHET TILINI O'RGATISHNING ASOSIY MAQSADI VA VAZIFALARI

Tukhmakova Sevara

Toshkent davlat pedagogika universiteti, aniq va tabiiy yo'nalishda xorijiy tillar kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Chet tilini o'qitish mazmunini tillarni ma'lum kod tizimlari sifatida o'rganadigan tilshunoslikka murojaat qilmasdan aniqlash mumkin emas. Odamlar muloqot qilish uchun tildan (kod tizimidan) foydalanadilar; ular orqali muloqot qiladilar. Metodika chet tilini o'qitish bilan bog'liq muammolarni - tilshunoslikda har tomonlama o'rganiladigan kodni o'rganadi. Demak, tilshunoslik til me'yori, ya'ni til vositalarining qabul qilingan nutqiy qo'llanilishini, shaxs nutqida til vositalaridan foydalanishni tartibga soluvchi qoidalar (qoidalar) majmuini tavsiflaydi. Ushbu maqolada, chet tilini o'rgatishning asosiy maqsadi va vazifalari haqida fikr va mulohazalar qilinadi.

Kalit so'zlar: *Chet tili, asosiy maqsad, vositalar, texnologiyalar, vazifalar, qoidalar, kommunikatsiyalar, metodika, oliy ta'lim.*

Chet tillarni o'qitish metodikasi uchun fan, til va nutqni farqlash muhimdir. Zamonaviy tilshunoslik tilni bir guruh odamlar ongida mustahkamlangan ijtimoiy ahamiyatga ega kod va uning ishlash qoidalari sifatida tushunadi. Boshqacha qilib aytganda, til - muloqot uchun zarur bo'lgan til vositalari va ulardan foydalanish qoidalari tizimi. Nutq deganda til tizimining muayyan aloqa aktlarida amalga oshirilishi tushuniladi. "Nutq" tushunchasiga jarayonning o'zi ham, shu jarayonning mahsullari - nutqiy asarlar ham kiradi. Til va nutq bir hodisaning ikki tomonini, bir butunlikni tashkil etsa-da, har bir tomon uchun xos birliklar bilan harakat qiladi. Tilni lingvistik hodisa sifatida o'rganish til tizimi haqidagi bilimlarni berishi mumkin, lekin bu tizimdan muloqot maqsadida foydalanishga olib kelmaydi, buni maktabda ingliz tilini o'qitish amaliyoti tasdiqlaydi. Til tizimini, uning fonetikasini, grammatikasini, lug'atini alohida o'rgatishga e'tibor berilganda, o'quvchilar eng oddiy kommunikativ vazifalarni yechishda o'zlashtirilgan grammatik qoidalar va so'zlardan foydalana olmadilar. Muayyan vaziyatlar bilan bog'liq tayyor iboralarini o'rgatish ham o'rganilayotgan chet tilini o'zlashtirishni ta'minlay olmaydi, chunki tilni bilish nutq materialini o'zlashtirish o'quvchida til tizimini shakllantirishga olib keladigan bo'lsa, u shunga muvofiq gaplar qura olsa mumkin. grammatik dizaynga nisbatan bu tilga xos bo'lgan qoidalar va aloqa harakatida so'zlardan foydalanish.

Maktabda ingliz tilini o'rgatishda nutqdan tilga ketma-ketlikka rioya qilish kerak. Demak, til va nutq materialini o'z ichiga olgan lingvistik komponent ta'lim mazmunining birinchi komponenti vazifasini bajaradi. Rasmiy (lingvistik) ifoda vositalarini tanlash, ketma-ketligi va dozasi muloqotga bo'lgan ehtiyoj bilan belgilanadi. Grammatikani, lug'atni, fonetikani o'rganish aloqa bilan belgilanadi, bu esa til tizimini joylashtirishning an'anaviy tartibini buzishga olib kelishi kerak. Talabalarning muloqoti, qoida tariqasida, ta'lim registrlari doirasida cheklangan. Chet tilini o'qitish metodikasidagi nutq bayoni o'quv birligi shaklini oladi. Bu so'z, ibora, nutq namunasi yoki tipik jumla, namunaviy dialog, vaziyat yoki mavzu bo'yicha jumladan ko'ra kattaroq uzunlikdagi monolog bayonoti namunasi bo'lishi mumkin. Turli xarakterdagi gaplarni (tasdiq, inkor, undov, so'roq) birlashtirgan strukturaviy guruh o'quv birligi sifatida harakat qilishi mumkin. Bunday nutq birliklari bilan ishlash til tizimini shakllantirishga yordam beradi. O'quv bo'linmalarining o'zlari aniq vaziyatlar bilan bog'liq bo'lgan haqiqiy takliflardir. Ular kommunikativ niyatga qarab ma'lum intonatsiya bilan talaffuz qilinadi, til me'yori, grammatik va leksik dizayn nuqtai nazaridan to'g'ri keladi.

Chet tilini o'qitish mazmuniga til va madaniyat, til va jamiyat o'rtasidagi munosabatni o'rganuvchi tilshunoslikning sotsiolingvistika kabi sohasi ta'sir ko'rsatadi. Yuqorida aytib o'tilganidek, til millatning asosiy xususiyatlaridan biri bo'lib, unda so'zlashuvchi xalqning milliy madaniyatini ifodalaydi. Shuning uchun chet tilini nafaqat yangi kod (fikrni ifodalash usuli), balki xalq milliy madaniyati haqida ma'lumot manbai sifatida ham o'rgatish zarur. Til ikkita asosiy funktsiyani bajaradi: kommunikativ va kumulyativ. Chet tilini milliy madaniyat bilan chambarchas bog'lab o'qitish muhimligini anglash xalqaro hamkorlikni mustahkamlashda katta ahamiyatga ega. Chet tilini o'qitishning zamonaviy metodikasi geografiya, tarix, ijtimoiy hayotdan mamlakatga oid ma'lumotlarni o'qitish mazmuniga - nutq materialiga va, xususan, tinglash va o'qish uchun matnlarga kiritish istagi bilan tavsiflanadi. Ushbu uslubiy pozitsiya lingvo-

madaniyatshunoslik atamasi bilan belgilandi. Lingvistik va madaniy o'qitish talabalarga tabiiy, tarixiy voqeliklarni, ma'naviy qadriyatlarni o'zlashtirishga yordam beradi va shu bilan ta'lim maqsadini amalga oshirishga yordam beradi - o'quvchilar o'rganilayotgan tilda o'rganadigan voqealar, faktlarni to'g'ri talqin qilish. Shuningdek, u lingvistik ongni shakllantirishga yordam beradi. Tilning muloqot vositasi, ijtimoiy o'zaro ta'sir vositasi sifatidagi faoliyatini o'rganuvchi, tilning semantik va kommunikativ tomonlarini tavsiflovchi funksional tilshunoslik chet tillarini o'qitish metodikasiga katta ta'sir ko'rsatdi.

O'quv mazmunining uslubiy komponentining mohiyati shundan iboratki, o'qituvchi o'rganish jarayonida nafaqat yangi materialni tushuntiradi va uni to'g'ri qayta ishlashni tashkil qiladi, balki o'z o'quvchilariga topshiriqlarni bajarishning ma'lum algoritmlarini taklif qiladi, ularga mustaqil ishlashning asosiy usullarini o'rgatadi. Chet tilini o'qitish zarur lingvistik, nutqiy va ijtimoiy-madaniy kompetentsiyani shakllantirishni o'z ichiga olganligi sababli, tilning turli tomonlarini va nutq faoliyati turlarini o'qitish mazmunining uslubiy komponenti tushunchasi bilan ishlashning turli usullarini o'rgatish o'z ichiga oladi. lug'at, grammatika, fonetika, har xil turdagi lug'atlar va ma'lumotnomalar, shuningdek, matn bilan ishlash usullari, shu jumladan o'zingizniki. Shuningdek, talabalarni tillar va madaniyatlarni birgalikda o'rganish jarayonida ijtimoiy-madaniy kuzatuvlar o'tkazishga o'rgatish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bekmuratova U.B . "Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" // Toshkent 2012.
2. Toliboboeva, S. J. (2020). TEACHING INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ENGLISH. Sciencean Education, 1(SpecialIssue 2).
3. Толибобоева, Ш. (2020). Ingliz tilini o'qitishdagi zamonaviy ta'lim texnologiyalari. YoungScientist, 19(309), 581-582.
4. Juldasheva, N. N. (2020). Хорижий тилларни уқитишда ахборот технологиялар ва инновацион методларнинг урни. Молодой ученый, (12), 332-333.
5. Ashirbaeva, A. (2020). POSITIVE TRAITS OF TEACHING LANGUAGE THROUGH LITERATURE. ScienceandEducation, 1(SpecialIssue 2).